

MENIVÄTKÖ TAVOITTEET JA KEINOT SEKAISIN?

Arvostan ranskalaisten intellektuellien Akykyä argumentoida. Silti en ihaile heitä suuresti. *Observateurin* pyytämät kirjoitukset edustivat laajaa kansainvälistä mielipidekirjoa. Yksittäiset tekstit olivat mitä olivat, mutta kokonaisuutta pidin vakuuttavampana kuin arvostelemiani suomalaisia puheenvuoroja. Tämä oli kolumnin (ei artikkelin) aihe.

Minä vastustin Ranskan ydinkokeita ja närkästyin Rainbow Warriorin upottamisesta. Minäkin tuomitsen ihmisoikeuksien rikkomisen, niin Indonesiassa kuin muualla. Minunkaan mielestäni EU ja EMU eivät ole kiistattomasti kannatettavia hankkeita. Varmaan olen yhtä mieltä monista muistakin julkilausumien allekirjoittajien tavoitteista. Mutta keinoista olen eri mieltä.

Julkilausumat kuuluvat ajanjaksoon, jota kutsutaan taistolaiseksi tai (uus)stalinistiseksi tai brezhneviläiseksi. Ominaista oli yksiarvoisuus, oikeassaolemisen paatos, halveksunnasekainen närkästys siitä etteivät muut ymmärrä liittyä joukkoon, kyvyttömyys dialogiin. Ne olivat tyhjiä eleitä, joiden päämerkitykseksi jäi tekstin laatijoiden moralistinen ylemmydentunne ja keskinäinen uskonvahvistus.

Asiaa pikemminkin pahensi kuin auttoi se, että monet allekirjoittajat olivat vilpittömiä — idealismiin liittyä usein tietämättömyyttä, liioiteltua emotionaalisuutta, tosikomaisuutta, kyvyttömyyttä ymmärtää ironiaa.

Tällaisista historiallisista painolasteista kyseisten julkilausumien allekirjoittajat eivät näytä välittävän. Vai olisiko niin, että asenteiden tasolla stalinismi voi edelleen hyvin, vaikka se poliittisena ilmiönä onkin kuollut?

Nykyisessä maailmantilanteessa monipuolinen tiedonhankinta ja vaihtoehtoisten keinojen kiihkoton pohdinta eivät ole vain mahdollisuuksia, ne ovat moraalisia velvollisuuksia.

Onko taiteilijakaksikko tietoinen siitä, että köyhissä maissa puheet demokratias- ta ja ihmisoikeuksista tulkitaan merkiksi länsimaisesta arroganssista ja samastumisesta Yhdysvaltain harjoittamaan politiikkaan, jossa nämä ylevät tavoitteet on alistettu itsekkäiden valtapyrkimysten välineiksi? Tai siitä, että Indonesian demokraattinen oppositio todennäköisesti unohtaa sekä demokratian että ihmisoikeudet heti jos se pääsee valtaan?

„bs tarkoituksena oli vaikuttaa EMU-asi- aan, miksei kansanäänestystä vaadittu sil- loin kun se vielä oli poliittisesti realistinen vaihtoehto?

„bs tarkoituksena oli vaikuttaa metsä- yhtiöiden ja Suomen hallituksen harjoitta- maan Indonesia-politiikkaan, miksei lausu- maa julkaistu silloin kun asia vielä oli alku- vaiheessa?

En voi hyväksyä sitä, että protesti sido- taan tilaisuuteen palauttaa kunniamerkke- jä. „bs motiivit ovat moraalisia, ratkaisevaa on sisältö eikä demonstraatio.

Arne Nevanlinna

ONKO FILOSOFIA KANTIN MUKAAN TIETOA?

Jussi Kotkavirta oli kirjoittanut viime *niin & näin* numeroon (1/98) varsin positiivi- sen ja asiantuntevan kritiikin Kantin *Prolegomena*-suomennoksesta. Se oli sitä- kin ilahduttavampaa, kun *Prolegomenan* il- mestymistä ei — kuten jostain syystä nyky- ään ei klassikkokäännöksiä yleensä — noteerattu päivälehdissä paria poikkeusta lukuunottamatta.

Kotkavirran arvio oli hyvä myös siinä mielessä että se inspiroi jatkokeskusteluun eräistä ongelmista. En tarkoita niitä varauksia, joita hän esitti eräiden tarjoamieni uusien käännösratkaisujen suhteen (kuten ”havainnointi” *Anschauungin* suomenkieli- senä vastikkeena). Itse asiassahan riippuu kotimaisesta filosofisesta ja filosofiasta kiinnostuneesta maallikkoyhteisöstä, ote- taanko ne käyttöön vai ei, ja kun olen rat- kaisujani mielestäni jo riittävän hyvin pe- rustellut käännöksen selitysosastossa, jään vielä toistaiseksi odottavalle kannalle.

Kyse on muusta, ja vieläpä hyvin mie- lenkiintoisesta Kantin filosofiaan itseensä liittyvästä ongelmasta. Olin käännökseni esipuheessa kirjoittanut, että ”Kantin kriit- tisen filosofian mukaan apriorisen synteet- tisen tiedon lähteenä voi olla vain aisti- mellisuus. Sen sijaan wolffilaiset puolus- tivat vanhempaa rationalistista kantaa, jon- ka mukaan myös (puhdas) järki kykenee antamaan meille [...] kokemuksesta riippu- matonta mutta silti ’sisällökästä’ tietoa”.

Kotkavirran mielestä olen ilmaissut Kan- tin position epämääräisellä tavalla. Hän ky- syy, miten aistimellisuus (*Sinnlichkeit*, jon- ka hän itse sanoo mieluummin kääntävän- sä ”aistillisuudeksi”) ylipäättään voi olla apriorisen lähde: